

הלכות חנוכה

באר הגולה
 א זכריה' שנה כ"א
 ב טור מצניחא
 ג טעמיהו
 ד כהלל והולאה
 ה כדו טיהו להם
 ו היכר שאסור
 ז להשחמם לאוכן.

ערת דברים האסורים והסותרים בחנוכה. וכו' ג' סעיפים :

א יבכיה בכסליו (מחילין) חי ימי חנוכה ואסורים בהספד ותענית יאבל מותרין בעשיית מלאכה גונותנות הנשים שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות דויש מי שאומר שאין לחקל להם : ריבוי

כף החיים

סקורין בס"ח שנייה של בראשיה ולפי' נראה דא"ל לעשות כן או שאין עושין כן רק רוצים לגלול ס"ח ראשונה אחר שנימוח אוחס על העמוד עדיף טפי לגלול ס"ח שנייה שכבר מונחה לעינינו של יום. חמ"מ :

ב) **יש** מקומה שאין נופלין עד השון. סדסי. מ"א. וסטעם כבר נחבנו לעיל סי' קל"א או י"ח בס"ד :

א) **סעי'** ה. זכ"ס בכסליו מחילין שמונה ימי חנוכה וכו' מאי חנוכה דהניח (שבש כ"א ע"ב) זכ"ס

בכסליו יומי חנוכה חמניא אינון ללא למספד בסוף ודלא למגזר בסוף חמניא שבשכנסו עכו"ם צויכל עמאז כל השמיים שצויכל וכשגבר יד מלכות בית חשמונאי ונלחום בדקו ולא מלאו אלא פך אחד של שמן שהיה חחום בחוחמו של כ"ג ולא היה בו אלא כדי לסדליק יום אי ונעשה בו נס וסדליקו בו חי ימים לשנה אחרת קבעום חי יו"ט צהלל וצודלח. סי' לומר צבן סלל ולסודוה לומר צו על הנסים צודלח. טור. ואיכא ליתדק כי חחום בחוחמו של כ"ג מאי סווי כתי דאפי' נגעו צו מבחוץ לא נטמא דכלי חרס אינו מיטמא מגבו אלא מחוכו מי"מ לחוש שמה ססיטוהו ונטמא. כבר חירלו שם צחי' שאם כבר גזרו על העכו"ם להיות כזבים ל"ל שהיה מונח בחוחם בקרקע שלא ססיטו סללי. וברין חירץ פלח ססיטוהו סווי סוצדים אוחו לראות אס יש צו זכ"ב או מרגליות כיון שראוהו כחחם בחוחם של כ"ג אלא ודאי לא מלאוהו כלל ולא ראוהו. צ"י. ועיין צ"ח שכתב עוד חירויים אחרים. וסטעם לפך שכיח חחום בחוחם כ"ג עיין מחציר בקורא אוח צי' שכתב צשם ספר כף ונקי שכך היה מנהגם לסיים השמן בצלוחות קטנות בכל צלוחות שיעור סדלקה לילה א' וכולם חחומה בחוחם כ"ג יעו"ש :

והטעם שסולרכו לסדליק חי ימים מאוחו פך מפני שכל ישראל סווי בחזקה טמאי מחים וא"ל לחקן

שמן טסור עד שיעצרו שצעה ימים מיום טומאחם ויום א' לבחישה סזיחיס וחיקונם לסולח מכס שמן טסור. וברין כתב שהיה לכם שמן טסור רחוק ד' ימים וסולרכו חי ימים צון סליכס וחזרס. ואיכא למידק למס קבעו חי ימים דכיון דשמן שבפך סיה צו כדי לסדליס לילה אי' נמלא שלא נעשה סנס אלא צז' סלילות וי"ל שחילקו שמן שבפך לח' חלקים וכל לילה סווי נוחים צמנורס חוק אחד וסיה דולק עד סצקר ונמלא שכל סלילות נעשה נס. ועוד י"ל שלאחר שנחנו שמן צנרות ממנורס כשיעור נשאר ספך מלא כצחחלס וסיכר סנס אף צליל סאי' אי' שצליל אי' נחנו כל השמן צנרות ודלקו כל סלילות וצצקר מלאו סנרות מלאים שמן וכן צכל לילה וליכס. צ"י. ומיכו על טעם אחרון יש לסביב דמצניחא

סבבאנו

עיין בס' פכ"א חי' דף מ"א ע"ד וצ"ד סזכ"ל יו"ד סוף אוח ס' מסלי אבל שכתב שם פכ"א שסחירו לו ליטב צויכל ליל ש"ח חיך י"ב חודש על אצו ורוקדים ומספקים לפניו יעו"ש וככתב סמליח סוי כ"ס אוי' ע"ל דס"ס לענין סקפות יעו"ש. וא"כ כ"ס לסקפות סויר דסרו :

צ) **שם** צהגס. ונכנו עוד לסרצות סקרואים וכו' כדי לצוכה כולם צקריאח סחורס ציום סוומס. לצוש. ועיין לעיל אוח צ' :

ד) **שם** צהגס. עוד נכנו לקרות כל סנעדים וכו' יחד כדי לחכך צמננה קריאח סחורס וקורין לסס

מעוס אכסי קדס וצפונס און קורין לכס מעוס וכו' רק קורין לכס סי' אוך שיזמן ואחי' קורין אחרון וקורא ספי סמתחיל ולן אמר וכו' ומסיים ונלאוהו שחקים. וסחחן חורס מתחיל מעוס ומסיים סחורס. לצוש. ועיין לעיל או' ד' :

ו) **שם** צהגס. וקורין לסס סי' סמלאך סגואל וכו' וצלצוש ככתב ומצרכין אוחס בעל פה פסוק סמלאך סגואל וכו' וככתב איר אוח ע"ו נראה דמצרכים אוחס קודם צרכס אחרונס שלסס. וצ"ד מ"ב אוי' י"ד וככתב וכן סמנכג :

ז) **שם** צהגס. וצליילס קורין צס"ח סנדרים וכו' כגון סי' ויכלו או סמלאך סגואל או צרכס כסנים ופסיקים אחרים של צרכס. שפי"א שס אוח כ"ז. וכ"כ צכורי יעקב סנדרים שצחורס סס ספרשויה סרגילין למוכרס צכל שסכס צפי' ונודרין עליסן כגון פרשה ויחן לך פרשה סמלאך פרשה ויכלו סי' יצרכך סי' מס עוצו סאלו נקראו נדרים. וכ"מ צמי"א צסוף ססנס שכתב צסוף סוי רפי' יעו"ש. מ"ב אוי' ט"ו :

ח) **שם** צהגס. וצליילס קורין צס"ח וכו' וצמקלח מקימות און קורין צליילס אלא גוללין ססי"ח על קריאח של מחר וכן כוכנין צק"ק פראג וצמדיותו אלו קירלדין גס צליילס. ח"א כלל ק"ג אוח ז' :

ט) **שם** צהגס. עוד נכנו לסיים סחורס אף על קטן וכו' פחות מבן י"ג סנס אף צרוב סמקומות כוכנין סלסול צעלמס לכבוד גמרס של חורס ומסדרין סיסיס ח"ח סגון ועכ"פ אדס נכבד וגדול צמקומו מחמת סשיצוהו ועשרו וכך ראוי לעשות. שפי"א שס אוח ס"א :

י) **ואין** כוכנין לעלות לדוכן מפני דשכוחו סכרות. לצוש. וצא"ר אוח ד' ככתב שצפראג כוכנין לעלות צמוסף

ויש עולין צשחרית. וכ"כ ח"א. וכל מקוש לפי מנכנו רק שזסרו שלא ישחו. מ"ב אוח י"ז. ועיין לעיל סוי קריח סעי' מ"ד צהגס וצדבריכו לשס צס"ד :

יא) **שם** צהגס. וחזרין ולוקחין סראשונס וכו' מפני צויכלין לגוללס אל מקוס עניינו של יום צעוד

ב הירובי הסעודות שמרגבים בהם הם סעודות הרשות שלא קבעום למשתה ושמתח. הגה וי"א שיש באר הגולה קנה מלוא גדולי הסעודות משום דכחוקן הימים היה חנוכה המזבח (מזכ"ל מפרש) ויהינן לומר זמירות ושמחה בסעודות שמרגבים בהם ואז היו סעודת מליה (מנהגים) י"א שיש לזבול בגינה בחנוכה לפי שהגם נעשה בחג שהאכילה יהודית אה חאויב.

בף החיים

טו) שם. ויש מו שאומר שאין להקל להם. וגם אם יש מקומות שנוהגין איסור בכל היום אין להקל להם משום דברים המותרים ואחרים נסגו בהם איסור או אהה רשאי להחזיר בפניו. טור. וסב"י כתב דלינו מוכרח דאיכא למימר דכיון דאין צו לר פוך איסור ליה לן צה. וכתב הפרי"ח דכן עיקר. ובי"ח בחשו" ח"ל סי' פ"ט דהעיקר כדברי סב"י דבנוסגות שלא לעשות כל היום מוחזן בידם כי שבטל עבירה היא ועו"ש. אמנם סב"ח כתב דכדבר הטור שאין להקל להם. ובי"ח סב"י סק"ב. ובש"ס"ג אשר סב"י הגיחה המרדכי דפ' במה מדליקין כתב דטוב לצטל מנהגם מפני שהבטלה מביאה לירי עמוס ויש נשים רבות בטילות ווס א' ויום ח' זדי להם צה כדן תורה בפסח וסוכה ע"ל וסב"ד כנס"ג בהג"ט. ובי"ח דדרשות מהר"ל ה' חנוכה ד"א גם ביום א' וחי מנהג רבותינו לחפור מלאכה עכ"ל וסב"ד שכנס"ג בהג"ט א"ו ד'. מ"א סק"ב. א"ר א"ו י"ג. ולענין מעשה לצטלן ממנהגן או אשר דהא טובא בטילי איכא בשוקא אלא אם באים לשחול ולכסוג מנהג מחדש יש להראות להם שיצטלו ווס ראשון ושמוני בלבד. שריג א"ו ו. וכתב המ"ח סי' כ"ז א"ו ס"ה דלפי דברי הכנס"ג והס"ג ראו להסיר לנשים דלא יעשו הכיבוס ביום א' וביום אחרון של חנוכה ומכ"ש בר"ח וכן שלא לעשות מעשה מחט בשני ימים אלו וכן שאר מלאכות כיוצא בכן ועו"ש. וסב"ד בן א"ח פ' ויש א"ו כ"ז וכתב וכך. א"ו דורש בליבור שטוב להסיר צה ורק לאוחס הנשים שפרנסתם ע"י מלאכה אין להחמיר בזה עכ"ל. וס"ד לנשים אצל לאנשים ודאי אין שייכות למנהג זה. ב"ח. ט"ז שם. פרי"ח ובענין דברים המותרים ונסגו בהם איסור עיין ביו"ד סי' רי"ד כי שם מבואר ועו"ש :

י) ויש נשים שיש להם קבלה שאם אשה נפלה בסכנה חדור נדר שלא לעשות מלאכה בחנוכה וחלל ויש נודרים ווס א' ויש נודרים שני ימים כפי מה שירצו. בן א"ח שם :

יא) סעי' ב. שלא קבעום למשחה. והטעם כתב הלבוש לפי שלא רצה החויב כ"א להעבירם על הדח לא כן בעירים כי רצה המן להשמיד הכל ועו"ש. והמאמר א"ו ג' כתב דבפירוש ס"ע שקבעום למשחה ושמחה שהשואעם בזה להם ע"י משחה ושמחה שעשהה אסחר ומחוך המשחה נחלב המן ועלה מרדכי לגדולה משא"כ בחנוכה שהנס היא בענין סכרות ועו"ש. ובי"ח המחז"ר א"ח ד' וכתב עוד טעם אחר. לפי שבעירום קבלנו הסורה (כמ"ש במ"ס) שבת דף פ"ח ע"א) וכתב לכו לחמו בלחמי ושהו עכ"ל ועוד י"ל פי בחגיגה ה"ה סכס ע"י מלאמה שהסודים נלחמו באויביכם ונלחום משא"כ בפירים שהנס נעשה מאליו בלחי מלאמה ולא עוד אלא שהמלך היה עכו"ם וכתן רשות לחרוג בעכו"ם וסו"א. פלא פלאות ונמלאה השמחה כפולה וע"כ קבעום גם למשחה ושמחה :

שהבחנו לעיל משמע שהנס נעשה בסך ולא בנרות אלא י"ל מכיון שנתנו שמן בנרות בליל א' ונשאר בסך כדי הוא מהצדק בשעה נתינה וא"כ נמלא דגם בליל א' נעשה הנס. וכן בליל אחרון שלא היה ספך מלא והספיק כדי שנעשה הנס גם ביום אחרון. אך י"ל כיון שנכנסו לסיכל יש לחוש שנגעו במגירה וטמאה כמו שחששו למננים שהיו שם וא"כ מה מועיל לשמן טכור כשנתכוסו במנורה נטמא. ומיחו עיין במסכת ע"ז דף מ"ג ע"א ששם כתוב שטעו מנייה של עץ יעו"ש וא"כ משמע שטעו חדשה. ומה שנגעו בשמן ודליקו המנורה לפי שלא היו כולם טמאי מחיס אלא רק השמן לא היה להם טכור מליחם סוכה וכמ"ש מהרש"א בח"א על סגמרא שם :

ב) שם. מחחילין ח' ימי חנוכה. ולכך נקראו. אלו הימים חנוכה כלומר חנו בנ"י בכסלו. וחנכ"ה נטריוקון ח' נרות וכלכה בנות הלל שאמרו ווס ראשון מדליק אחד מכאן ואילך מוסיף וכולך. כרד"א. שריג אות ג'. ועוד י"ל משום דכחוקם הימים היה חנוכה המזבח כמ"ש לקמן בהגה ולכן קראום ימי חנוכה. ועוד י"ל לפי שבטלה הסודים מחמת החויב וריצה קראום ימי חנוכה :

ג) שם. מחחילין ח' ימי חנוכה. וסדלקת סכרות בכן מליה מד"ס כקריאת המגילה. הרמב"ם פ"ג מה' חנוכה סי"ג. וסלכך אין עושין ט"ו ימים להוסיף ווס א' מספק דספקא במידי דרבנן לא עבדין כמ"ש סרד"א ועו"ש ושאר האחרונים :

ד) נוהגין הנערים הטעיים לסבב בחנוכה על הפתחים ובס' חנוכה סב"ח כתב טעם לזה. מ"א ריש סו"א :

ה) שם. ואסורים בהספד וחתנית. אצל מותר להענינה לפניהם ולאחריהם כמ"ש לקמן בש"ע סו"א תרפ"ו סעי' א' ודעה האחרונים יח' שם בס"ד :

ו) שם. ונוסגות הנשים וכו' דוקא נשים לפי שנעשה נס על ידיהם. מט"מ סו"א תתקל"ד. מ"א סק"א. אצל במהר"ל משמע קנה שנס לאנשים יש למיטע וכי"מ בבי"ח א"ר א"ו י"א :

ז) שם. בעוד שהנרות דולקות. טעמם כדי שיהא להם סיכורא שאסור להשתמש לאורה. ב"י. א"ג כדי שלא להסיה דעתן מזכר הנס עושין לפחות אחת טעם כמו יו"ט. לבי"ח. ועוד שמא יכזה סגר שמשמשים בו ויכשלו להשתמש לאורה. מט"מ שם :

ח) שם. בעוד שהנרות דולקות. כתב במ"ל פ"ו כל זמן שנרות בסכ"כ דולקות והוא עד כחליה עכ"ל מ"א סק"ב. ושיינוי חלוח חלילה שהיה דרבנן לעשות נרות חנוכה שצבכ"כ שדליקו עד חלות. לבוש. וסא"ר א"ו י"ב כתב בעוד שהנרות דולקות בביחו קאמר ושיינוי עד חלי טעם כמ"ס סו"א תרע"ב ועו"ש. וכ"פ דה"ח א"ו ב' מ"ב א"ו ד' וכ"מ מהטעמים שכתבנו בא"ו הקודם :

